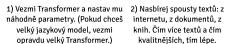
Recept: Jak vytvořit velký jazykový model

internetu, z dokumentů, z knih. Čím více textů a čím kvalitnějších, tím lépe.

3) Pro každý kus textu se zeptej modelu, které slovo by mělo následovat. Když se netrefí do správného slova, lehce uprav hodnoty příslušných parametrů tak, aby slovo pro tento kus textu předpovídal s vyšší pravděpodobností.

4) Hotovo! Náš model umí obstojně předvídat další slovo ve větě (alespoň v podobných textech).

Transformer

Základ dnešních

jazykových modelů.

Několik milionů až

miliard čísel (tzv.

parametrů) uložených

v paměti počítače.

Součástí isou i

pravidla, který

parametr se používá

ke kterým operacím.

0.51 0.22 -1.87

2.02 -0.01 1.07

0.04 0.67 0.85

Backpropagation

Algoritmus, který umí zjistit, které parametry

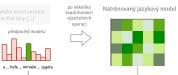
modelu způsobily předpověď modelu a jakou mírou

uloženy v obrovských

sadách parametrů

naučených z dat.

5) Bonus: pokud chceš, aby uměl jazykový model dobře reagovat na instrukce...

a) Dotrénui ho na textech, ve kterých se plní instrukce.

b) Dotrénui ho, aby preferoval odpovědi, které se lidem líbí.

užívatel: Máš to špatně!

se na předpovědí podílely. Díky tomu můžeme následně zvýšit nebo snížit hodnotu parametrů odpovídajícím způsobem a tím model učit

Francie

522

Transformer blok

Vrstvy attention a feed-forward tyoří tzv. Transformer

blok, který se v typickém modelu opakuje cca 8-32x.

Bloky postupně operují na reprezentaci vstupu a

přetvářejí ji v reprezentaci výstupu.

jе

V

1014

město

1572

Jazykový model

feed-forward

Jeden krok generování textu

Hlavní

14258

pravděpodobnosti tokenů ze slovníku

opakuj

Nx

Feed-forward

Vrstva, která umožňuje modelu operovat s reprezentaci samotného tokenu.

Výpočetní operace

Každá šipka symbolizuje operace nad reprezentacemi tokenů. Uvnitř jednotlivých bloků jde především o násobení a sčítání, při kterém se kombinují vstupní data a parametry

modelu.

1013: si 1014: je 1015: \$\$\$

Index ve slovníku tokenů. Slovník obsahuje několik desítek tisíc tokenů: slov a skupin znaků.

Attention

Vrstva, která přimíchává do reprezentace tokenu informaci z okolních tokenů.

Dekódovací algoritmus

ransformer

Rozhoduje, který token vygenerovat na základě pravděpodobností přiřazených jednotlivým tokenům ve slovníku. Co myslíš, chceme vždy jen token s největší pravděpodobností?

Velké jazykové otázky a odpovědi

Umí si jazykové modely i dohledávat odpovědi na internetu?

Krátká odpověď: Neumí.

Dlouhá odpověď: Jazykový model jako takový hledat na internetu neumí. Všechno, co umí, se musel naučit během trénování.

Služby jako např. Google Gemini ale mají externí vyhledávací modul. Tento modul hledá informace související s dotazem pomocí běžného vyhledávače a předkládá je jazykovému modelu na vstupu společně se vstupem od uživatele. Model pak s nimi pracuje stejně, jako se zbytkem textu. Kvalita těchto výsledků může ovlivnit vygenerovaný text jak pozitivně, tak negativně.

Má model seznam všech slov ve všech iazvcích?

Krátká odpověď: Ne - ale jejich částí ano!

Dlouhá odpověď: Všech slov by bylo opravdu až příliš (už jen všechny ty vyskloňované tvary v češtině!). Proto používáme tzv. "subwordy": slova a části slov, ze kterých můžeme libovolná slova poskládat. Frekventovanější slova máme ve slovníku přímo, ta méně častá složíme z více částí.

Rozsekat text na subwordy a pak ho zase poskládat je úkolem specializovaného algoritmu, tzv. tokenizéru, který pracuje nezávisle na iazvkovém modelu.

Proč modely neumí ostatní jazyky tak dobře, iako angličtinu?

Krátká odpověď: Protože angličtina je jazykem internetu.

Dlouhá odpověď: Zatím nedokážeme učit modely iazvk ani zdaleka tak efektivně, iako třeba děti. Ani celá Wikipedie nestačí na to, aby se velký jazykový model naučil modelovat jazyk bez chyb.

Schopnosti modelu proto rostou s množstvím textů, na kterých byl trénovaný. A textů v angličtině se dá najít opravdu hodně! Překvapivě i v češtině jich je celkem dost, ale třeba v irštině nebo telugu bude model pokulhávat.

Jak energeticky náročné je natrénovat model? A kolik energie spotřebuje jeden dotaz?

Krátká odpověď: Trénovat je náročné, generovat ne tolik.

Dlouhá odpověď: Záleží na velikosti modelu, ale odhaduje se, že natrénovat model s 175 mld. parametrů stojí 1.2 GWh energie, což odpovídá roční spotřebě 120 amerických domácností. Modely se ale naštěstí netrénují tak často.

Generovat z natrénovaného modelu text už je mnohem efektivnější: průměrná odpověď ChatGPT spotřebuje cca 3 Wh, což odpovídá např. rychlovarné konvici zapnuté na 10 sekund.

[2] https://adasci.org/how-much-energy-do-llms-consume-unveiling-the-nower-

[3] https://andymaslev.substack.com/p/a-cheat-sheet-for-conversations-about

Co dělá velké jazykové modely tak inteligentní?

Krátká odpověď: To je mi ale těžká otázka...!

Dlouhá odpověď: Modely do nějaké míry umějí zopakovat to, co viděly v trénovacích datech. Chytrá odpověď proto mohla jen "ležet na internetu".

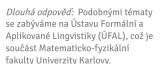
Modely ale umí částečně i generalizovat: kombinovat naučené vzory v originální odpovědi. Důvodem může být to, že s velkým množství dat může být generalizovat jednodušší, než se učit vše nazpaměť.

A tady už přicházejí další otázky: Co dělá inteligentní člověka? A co je to vlastně ta "inteligence"?

Kde se můžu naučit o jazykových modelech víc?

Krátká odpověď: U nás na ÚFALu!

Na naší katedře propojujeme znalosti o jazyce se znalostmi ze strojového učení. Učíme o tom bakalářské i magisterské předměty, jako třeba Deep Learning nebo Large Language Models.

